

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Udrag fra Holberg og hans Scene

Citation: Brandes, Edvard: "Holberg og hans Scene", i Brandes, Edvard: *Holberg og hans Scene*, Gyldendal, 1898, s. 20. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandesed_03-shoot-idm140324075302096/facsimile.pdf (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Holberg og hans Scene

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

ydmvig, opholdt sig i de Byer og ved de Højskoler, hvor Tidens Tanker fødtes, hørte Forelæsninger over og læste selv de Bøger, som man forkætrede hjemme, lærte hvad Politik var og hvad *Krigsgalskab* — og endelig overværede i Paris Opførelsen af de Molièreske Skuespil og de italienske Farcer, som aldrig endnu var trængte ind over Danmarks Grænser.

Han drog ud — ikke for at lære det Fremmede at kende i Modsætning til noget Hjemligt, thi hvori skulde vel dette Hjemlige have bestaaet: Danmark ejede hverken Literatur eller Kunst, blot Spirer til en Videnskab. Nej, han drog ud for at kende *sin egen Tid*, og han vendte hjem for at oplyse sit Land og opdrage Borgerne til Selv erkendelse og Selvforbedring. Han vilde, at den lille Tue skulde vælte det tunge Læs af tysk Hofbornerthed og latinsk Pedanteri, der bestandigt holdt alle Bestræbelser nede. Han vidste, at et lille Land trænger til stadig Paavirkning udefra. Fattigere end han kunde ingen rejse ud, rigere end han ingen vende hjem.

Han kom tilbage som Opdrager, Reformator, Agitator.

Rejserne havde ikke gjort ham mindre dansk, skønt han plejede ved sin Hjemvenden »halvt at have glemt sit Modersmaal«. Det ses dog ikke, at han nogentid tænkte paa at bosætte sig i Udlandet. Kun for at samle ind til sine Egne var

han fløjet bort, kun for at saa', havde han høstet. Hvad han medbragte, var Anskuelse og Ideer til en aandløs Studenterstand, Klagen af det egne Modersmaal til de Stumme og Latintalende, Samfundsfølelse til en kuet Borgerstand, folkelig Digtning til et Land uden Læsere og Tilskuere. Den ene Mand skabte Danmark en Læsekres og en Tilhørerkres — den store Lærer opdrog et Publikum, som han rastløs holdt i Aande, saalænge man undte ham Talefrihed.

Udenlands havde han lært at *raisonnere* — nutildags siger vi: at tænke uden Autoritetshensyn; hjemme vilde han *polere Folk og Sprog* — nu kalder vi sligt: skabe en offentlig Mening.

For at naa sit Maal brugte han ethvert literært Middel, og som en ægte Agitator valgte han det til hver given Tid muligt Bedste. Altid opvække, spore, kildre, hidse, sætte paa den anden Ende — blot ikke Stilstand eller Søvn. Han er den uhyre Puster, der blæser frisk Luft ind i Myretuens Gange, saa Indvaanerne farer forskrækkede op, løber paa hinanden, raaber Vagt i Gevær og til Slutning vænner sig af med deres underjordiske Væsen og lyssky Tanker. Han er Skribent, saaledes at han kender og skriver om alle Aandens Omraader. Han er Filosof og Jurist, bliver Universitetsprofessor, holder Forelæsninger over Metafysik, optræder som Historiker og Geograf; saa bliver han fra Lærd af Poet, skriver